

SUNUŞ

İnsani Öze Bir Yolculuk: Orhan Kemal

Saygıdeğer Okurlarımız

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi'nin 2020 yılı 3. Sayısı, özündeki insan sevgisini kâinattaki fenomenleri sorgulamak yerine onlara kalbin sonsuz muhabbetini sunarak kucaklayan kavrayış sistemi ile sentezleyerek yansıtan bir sanatkâr olan Orhan Kemal için "özel sayı" olarak hazırlandı. Asgari şartlarda yaşama mücadelesi veren "küçük adam"ın tarihi ve sosyal perspektif içerisinde "yer edinme" sorunsalını, dil aracılığıyla varlık bulmuş gerçeğimsi dünya içinde ele alan sanatkârın eserleri, belli bir yer ve zamana özgü egemen dünya görüşünün birey yoluyla ifade bulmuş biçimleridir. Değerlerin olması gerek sesine duyarlı olan sanatkâr, geçmiş ve şimdi arasındaki çatışmaları mekân ve zaman boyutunda sorgularken; kukla, kimliksiz, tekdüze, şeyleştirilmiş kişilerle yığınlaştırılan toplumun geleceğinin endişesini duyar.

Orhan Kemal, sanatçı olmayı kutsal bir görev olarak algılar ve sorumlulukların insan gerçeğini edebi metnin olanakları içinde öznel unsurlarla "yeni"den kurarak yerine getirmeye çalışır. Onun için sanat, olayları olduğu gibi anlatmak, okuru heyecandan heyecana sürükleyip ağlatmak ya da güldürmek değildir. Türk sanatçısının halkına yakın olması, onunla aynı kaderi paylaşması ve yaşamın birebir içinden gelmesi önemlidir. Sanatı, yurdun ve yurt insanlarının gelişim ve değişimi doğrultusunda kullanmanın altını çizerek, estetik yönden önemli olmasına rağmen biçimin değil özün asli unsur olduğunu düşünür. Biçim ve öz aynı bütünün parçası olsalar da, biçim oyunları okuyucuyu aldatmamak gerektiğini ifade eder. Yaşama sevincinin halkın kendisine olan sevgisiyle arttığını söyleyen yazar, ideolojik fikirlerinin çevresinde "yeni"den kurduğu "küçük adam"ın mücadelesini eserlerinde irdeler. Orhan Kemal'in sanatı, öz/içerik merkezli sosyal çözümlemeler ve diyaloglarla yansıtılan psikolojik tahliller üzerinde yükselir. Halkın rahatça anlayabileceği ve yerel söyleyişlerle zenginleştirilmiş bir dille yazarak halkın dil yönünden eğitilebileceğine inanır. Ayrıca yerel ve kişiye özgü şive taklitleriyle ironik bağlamda sosyal çözümlemeler yapar.

Kendi yaşamı ve eserleri arasında benzerlik olan Orhan Kemal, ideolojik anlayışına uygun olarak işçi sınıfını/köylüyü kaynak seçer. Sanayileşme/makineleşme gibi burjuvalaşmış güçler karşısında ezilen, yok olan insanların acılarını, çelişkilerini, direnişlerini, yaşam koşulların anlatır. İşçinin bir yük hayvanından farksızlaştığı ve hem fiziksel hem manevi yüklerle tüketildiği düzen içindeki "emek" sömürsünü vurgular. İyimser bakış açısıyla yarattığı kişileri, sosyolojik ve psikolojik göndergelere

sahip olay örgüsüyle Orhan Kemal'in eserleri, Türk insanının ve Türk toplumunun dönemsel bir yansıması niteliğindedir.

Ölümünün 50. yılına ithaf edilen çalışmada Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı içinde önceden vazedilmiş kuralların değil bir yaşam tarzının metinleşmesi olan Orhan Kemal'in özünü insanın varlığıyla yokluğu arasındaki derin anlamların oluşturduğu eserlerinden hareketle insani ve edebi kimliğini tanıtmak hedeflenmektedir. Böylece yazarın insan sevgisi ve insanı eğitime gayesi paralelinde yıpranmış, boyutsuzlaşmış, rutinleşmiş bir anlam düzenini kırarak değerler dünyasını yeniden anlamlandırmak arzusu içinde, yadsırken bile yeniden kurabilme gayreti yansıtılmaktadır.

Kıymetli yazarımız Orhan Kemal'in evlatları Işık Ögütçü ve Nâzım Ögütçü Beyefendilerin katkılarıyla daha da zenginleşen elimizdeki özel sayıda toplam yirmi sekiz yazı ve bir röportaj yer almaktadır. Bu özel sayıya yazılarıyla katkıda bulunan bütün dostlara minnettarız.

*Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi'*ni Türkoloji dünyası için önemli adreslerden biri hâline getirme sürecindeki gayretlerinden dolayı Doç. Dr. Mehmet Özdemir'e, emeği geçen hakemlerimize ve değerli çalışmalarını paylaşan yazarlarımıza şükranlarımızı sunarız.

Bu sayının Orhan Kemal'in edebi varlığına katkı sunması dileklerimizle ve sonsuz saygılarımızla... Eylül 2020.

Prof. Dr. Ülkü ELİUZ
Doç. Dr. Fatih SAKALLI
Arş. Gör. Dr. İsmail KEKEÇ